

*Globalni sastanak – Obrazovanje za sve*¹

UNESCO, Muskat, Oman 12–14. maj 2014.

Završna izjava GEM 2014 Muskatski sporazum

Preambula

1. Mi, ministri, šefovi delegacija, vodeći zvaničnici multilateralnih i bilateralnih organizacija, i viši predstavnici građanskog društva i organizacija privatnog sektora okupili smo se na poziv generalnog direktora UNESCO-a u Muskatu, u Omanu, od 12 do 14. maja 2014. na Globalnom sastanku o *Obrazovanju za sve (Education for All, EFA)*. Zahvaljujemo se Sultanatu Omanu, kao domaćinu ovog važnog događaja.
2. Podsećajući se završne izjave sa GEM 2012, uvažavamo Izveštaj o globalnom praćenju (*Global Monitoring Report*) 2013/14, regionalne izveštaje EFA, Rezoluciju 37. sednice Generalne konferencije UNESCO-a o obrazovanju nakon 2015. godine, Odluku Izvršnog odbora UNESCO-a sa 194. sednice i Zajednički predlog inicijativnog odbora EFA o obrazovanju nakon 2015.

Status EFA

3. Konstatujemo da svetski pokret nazvan *Obrazovanje za sve*, osnovan u Jomtijenu 1990. i ponovo potvrđen u Dakaru 2000. predstavlja najvažniju obavezu preuzetu u oblasti obrazovanja poslednjih decenija

---

¹ Global Education for All Meeting, GEM

i pomogao je da se do sada ostvari značajan napredak u obrazovanju. Ipak, prepoznamo da je mala verovatnoća da će se program Obrazovanja za sve (EFA), kao i Milenijumski ciljevi razvoja (*Millennium Development Goals*, MDG) ostvariti do 2015. godine, i uvažavamo dalju primerenost programa EFA. Preko 57.000.000 dece i 69.000.000 adolescenata još uvek nema pristup efektivnom osnovnom obrazovanju. Godine 2011. je procenjeno da je 774.000.000 odraslih nepismeno, od kojih su skoro dve trećine bile žene. Nezavršavanje formalnog školovanja, nedovoljne stope sticanja osnovnih veština, kao i kvalitet i primerenost obrazovanja predstavljaju ključne probleme. Najmanje 250.000.000 dece ne ume adekvatno da čita, piše i broji, čak i nakon najmanje četiri godine provedene u školi. Konstatujemo sa zabrinutošću da postoje stalne nejednakosti u dostupnosti obrazovanja, učešću u njemu i ishodima učenja na svim nivoima obrazovanja, posebno za najugroženije grupe i manjine. Rodna neravnopravnost je posebno zabrinjavajuća, s obzirom na to da je do 2011. samo 60% zemalja ostvarilo rodnu ravnopravnost na osnovnom i 38% na sekundarnom nivou. Takođe konstatujemo da je neadekvatnost finansijskih resursa ozbiljno narušila napredak u pravcu pružanja kvalitetnog Obrazovanja za sve.

ED-14/EFA/ME/3 2

4. Dalje, konstatujemo sa zabrinutošću porast u nasilju i napadima na decu i osoblje unutar obrazovnih institucija. Stoga, zaštita obrazovanja od nasilja mora biti sastavni deo plana obrazovanja nakon 2015.
5. Konstatujemo da prioritete budućeg razvoja obrazovanja moraju odražavati važne društveno-ekonomske i demografske transformacije koje su se desile od usvajanja ciljeva MDG i EFA, i zahteve koji se menjaju u odnosu na vrstu i nivo znanja, veština i kompetencija za privredu utemeljenu na znanju. Zbog toga prepoznamo da postoji velika potreba za novim i dalekovidnim planom obrazovanja, koji će dovršavati sve što je ostalo nedovršeno, a koji će ići dalje od aktuelnih ciljeva i u dubinu i po obimu, kao i da se pruži ljudima znanje, kompetencije i vrednosti koje su im potrebne da bi rešili mnoge izazove sa kojima se suočavaju naša društva i privrede.

Vizija, principi i opseg plana obrazovanja nakon 2015.

6. Ponovo konstatujemo da je obrazovanje osnovno ljudsko pravo svake osobe. To je ključni uslov za lično ispunjenje, mir, održiv razvoj, ekonomski rast, pošten rad, rodna ravnopravnost i odgovorno globalno građanstvo. Takođe, doprinosi smanjenju nejednakosti i iskorjenjivanju siromaštva uspostavljanjem uslova i stvaranjem prilika za pravedna, inkluzivna i održiva društva. Stoga, obrazovanje mora biti postavljeno u samu srž plana globalnog razvoja.
7. Plan obrazovanja nakon 2015. bi trebalo da bude jasno definisan, sa određenim ciljevima, da bude transformativan, uravnotežen i holističan, kao i da bude sastavni deo šireg okvira međunarodnog razvoja. Trebalo bi da bude univerzalno primeren i da mobilise sve interesne grupe u svim državama. Obrazovanje mora biti cilj sam za sebe, u širem planu razvoja nakon 2015. i trebalo bi da bude definisano sveobuhvatnim, primarnim ciljem, sa merljivim globalnim potciljevima i odgovarajućim pokazateljima. Uz to, obrazovanje mora biti integrisano u druge razvojne ciljeve.
8. Potvrđujemo da bi plan obrazovanja nakon 2015. trebalo da bude zasnovan na pravima i da odražava perspektivu utemeljenu na pravednosti i inkluziji, gde se posebna pažnja posvećuje rodnoj ravnopravnosti i prevazilaženju svih oblika diskriminacije koji se javljaju u obrazovanju i kroz njega. On mora da podržava besplatno i obavezno obrazovanje. Trebalo bi da proširi viziju pristupa za sve, shodno relevantnim ishodima učenja, pružanjem kvalitetnog obrazovanja na svim nivoima, od ranog detinjstva do visokog obrazovanja, u bezbednoj i zdravoj sredini. Trebalo bi da primenjuje holistični i celoživotni pristup učenju, i pruži višestruke mogućnosti obrazovanja, koristeći inovativne metode i informatičke i komunikacijske tehnologije. Preko svojih vlada, države su čuvari kvalitetnog obrazovanja kao javnog dobra, prepoznajući doprinos građanskog društva, zajednica, porodica, učenika, studenata i drugih interesnih grupa u obrazovanju. Plan obrazovanja nakon 2015. mora biti dovoljno fleksibilan da prihvati razlike u strukturama vlasti. Mora da nastavi da promovise održiv razvoj, kao i aktivno i efektivno globalno i lokalno građansko društvo, da doprinosi jačanju demokratije i mira, i da podstiče poštovanje kulturnih i jezičkih razlika.
9. Naglašavamo da će potpuna realizacija plana obrazovanja nakon 2015. zahtevati veliku posvećenost vlada i donatora u dodeli adekvatnih,

pravednih i efikasnih finansija za obrazovanje. To mora biti praćeno povećanim ućećem subjekata u vlasti, ućećem graćanskog drućtva i mehanizmima za osiguranje odgovornosti na globalnom, drućavnom i lokalnom nivou, kao i poboljšanim mehanizmima i procesima za planiranje, praćenje i izvećtavanje. Biće potrebno i koordinisano partnerstvo na nivou drućave.

ED-14/EFA/ME/3 3

Glavni cilj i globalni potciljevi

10. Podrćavamo, kao glavni cilj plana obrazovanja nakon 2015, teńnju da se „obezbedi pravedno i inkluzivno kvalitetno obrazovanje i celozivotno ućenje za sve do 2030”.
11. Dalje podrćavamo prenošenje ovog cilja na sledeće globalne potciljeve, za koje će se odrediti, odnosno razviti minimalni globalni standardi i odgovarajući pokazatelji:
  - **Cilj 1:** Do 2030. barem x% devojćica i dećaka je spremno za osnovnu školu kroz kvalitetnu negu u ranom detinjstvu i obrazovanju, ukljućujući barem jednu godinu besplatnog i obaveznog predškolskog obrazovanja, sa posebnom pańnjom na poćtovanju rodne ravnopravnosti i one koji su na marginama.
  - **Cilj 2:** Do 2030. sve devojćice i dećaci zavrćavaju besplatno i obavezno kvalitetno osnovno obrazovanje u trajanju od najmanje devet godina i postiću odgovarajuće ishode ućenja, sa posebnom pańnjom posvećenom poćtovanju rodne ravnopravnosti i onima koji su na marginama.
  - **Cilj 3:** Do 2030. svi mladi i najmanje x% odraslih dostiću nivo pismenosti i raćunanja dovoljan da u potpunosti ućestvuju u drućtvu, sa posebnom pańnjom posvećenom devojćicama, ženama i onima koji su na marginama.
  - **Cilj 4:** Do 2030. barem x% mladih i y% odraslih imaju znanje i većtine za poćten rad i ųivot kroz tehnićko i strućno, više srednje i visoko obrazovanje i obuku, sa posebnom pańnjom posvećenom poćtovanju rodne ravnopravnosti i onima koji su na marginama.
  - **Cilj 5:** Do 2030. svi ućenici i studenti dobijaju znanje, većtine, vrednosti i stavove koji su potrebni za stvaranje odrćivih i mirnih drućtava, stećene i putem globalnog graćanskog obrazovanja i obrazovanja za odrćiv razvoj.

- **Cilj 6:** Do 2030. sve vlade stvaraju uslove da učenike i studente podučavaju kvalifikovani, profesionalno obučavani i motivisani učitelji koji imaju dobru podršku.
- **Cilj 7:** Do 2030. sve države odvajaju najmanje 4–6% svog bruto domaćeg proizvoda (BDP) ili najmanje 15–20% javnog rashoda na obrazovanje, a prioritet imaju grupe sa najvećim potrebama; osnažuje se finansijsko partnerstvo u obrazovanju, pri čemu se prioritet stavlja na zemlje sa najvećim potrebama.

Naredni koraci

12. Snažno podržavamo vođstvo i koordinaciju UNESCO-a u pomaganju razvoja plana obrazovanja nakon 2015, u saradnji sa partnerima EFA. Podstičemo UNESCO da i dalje obezbeđuje debatu i da se savetuje sa državama članicama i ključnim interesnim grupama o daljem razvoju i usavršavanju glavnog cilja i globalnih potciljeva, o određivanju odgovarajućih pokazatelja, kao i o razvoju Okvira za delovanje (*Framework for Action*), koji bi dao smernice za sprovođenje budućeg plana. Pored globalnih ciljeva, takođe se moraju razviti i potciljevi i pokazatelji specifični za svaku državu ponaosob, koji odražavaju različite socijalne, političke, ekonomske i kulturne kontekste.
13. Obavezujemo se da ćemo se pozvati na ovu izjavu prilikom pregovora u okviru globalnih konsultacija o planu obrazovanja nakon 2015, kako bi se osigurao snažan obrazovni element. Imajući taj cilj u vidu, tražimo od generalnog direktora UNESCO-a da podeli ovaj dokument sa svim državama članicama UNESCO-a, generalnim sekretarom Ujedinjenih nacija (UN), kopredsedavajućim Otvorene radne grupe, Odborom za finansiranje održivog razvoja, kao i sa ključnim interesnim grupama.

ED-14/EFA/ME/3 4

14. Takođe se obavezujemo da ćemo koristiti ovu izjavu u tekućim državnim, regionalnim i globalnim konsultacijama o planu obrazovanja nakon 2015, koji će biti odobren na Svetskom obrazovnom forumu (*World Education Forum, WEF*) 2015, a čiji će domaćin biti Republika Koreja u maju 2015. Očekujemo da će ovo činiti sastavni deo

globalnog plana razvoja koji će biti usvojen na samitu UN u Njujorku septembra 2015.

15. Danas ponovo potvrđujemo svoje preuzete obaveze u pogledu ostvarenja ciljeva EFA i pružanju obrazovanja svim građanima. Obavezujeemo se da ćemo promovisati snažan plan budućeg obrazovanja, zalagati se za njega i podržavati njegov razvoj, i pozivamo sve države članice UNESCO-a i interesne grupe da aktivno učestvuju u procesu koji vodi ka njegovom usvajanju i sprovođenju.
16. Uložićemo svaki napor da se uskladi ono što bude dogovoreno septembra 2015. na samitu UN-a na visokom nivou (kao dela plana globalnog razvoja) sa planom obrazovanja nakon 2015, odobrenom na WEF 2015 u Republici Koreji maja 2015. godine.

Preveo Mark Daniels